

Sygn. akt I C 75/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 20 lutego 2024 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący sędzia (del.) Marcin Polit

Protokolant stażysta Agata Chmielewska

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2024 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. G.

przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od powoda M. G. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 75/22

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 20 stycznia 2022 roku (data stempla pocztowego – k. 7) powód M. G. wniósł zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie na rzecz powoda kwoty 1 738,30 zł oraz o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazano, że Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie, rozpoznając skargę na czynność komornika na postanowienie komornika sądowego (powoda) wydał opisane w pozwie postanowienie, które w skali kraju ma charakter incydentalny, z naruszeniem przepisów prawa, tj. art. 30 u.k.k., błędnie przyjmując, że powód winien był ustalić opłatę egzekucyjną zgodnie z art. 29 ust 4 u.k.k. tj. opłatę w wysokości 150 złotych, nie zaś orzeczoną przez powoda w kwocie 1 738,30 zł, co skutkowało naruszeniem jego praw majątkowych (pozew – kk. 3-5).

W odpowiedzi na pozew z dnia 8 czerwca 2022 roku (data stempla pocztowego – k. 45) pozwany reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu (odpowiedź na pozew – kk. 18-24).

Strony podtrzymały swoje stanowiska do dnia zamknięcia rozprawy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

M. G. jest komornikiem sądowym przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie. Prowadził on sprawę pod sygn. (...). Postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2020 roku komornik sądowy umorzył postępowanie egzekucyjne i obciążył wierzyciela kosztami postępowania. Umorzenie nastąpiło z uwagi na fakt śmierci dłużnika

przed wszczęciem egzekucji, a co za tym idzie wszczęcie postępowania komornik uznał za oczywiście niecelowe. W przedmiocie kosztów komornik orzekł w ten sposób, że ustalił koszty na kwotę 1 787,08 i w całości obciążył nimi wierzyciela. Na koszty te złożyły się: opłata stosunkowa obliczona zgodnie z art. 30 u.k.k. w wysokości 1 738,30 zł (tj. w wysokości 10% egzekwowanego świadczenia, które stanowiło kwotę 17 382,67 zł), koszty uzyskania dokumentów w kwocie 35,73 zł oraz koszty doręczenia korespondencji (akta (...): postanowienie – k. 21).

Na skutek złożonej przez wierzyciela skargi na czynność komornika w postaci ww. postanowienia w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie XVI Wydział Cywilny w sprawie o sygn. (...) wydał postanowienie z dnia 24 czerwca 2020 roku, w którym zmienił pkt 1 postanowienia komornika z dnia 1 kwietnia 2020 roku w ten sposób, że w miejsce kwoty 1 787,08 zł, koszty niezbędne do celowego prowadzenia egzekucji ustalił na kwotę 198,78 zł oraz zmienił pkt 2 postanowienia w ten sposób, że w miejsce kwoty 1 738,30 zł, orzekł o pobraniu od wierzyciela opłaty stosunkowej w wysokości 150 zł. W uzasadnieniu ww. Sąd uznał, że w sprawie nie może znaleźć zastosowania art. 30 u.k.k., albowiem – kierując się stanowiskiem Sądu Najwyższego – egzekucja wszczęta przeciw zmarłemu dłużnikowi jest niedopuszczalna, a nie niecelowa, wobec czego wierzyciel powinien zostać obciążony opłatą stałą w wysokości 150 zł na podstawie art. 29 ust 4 u.k.k., jako że egzekucja została umorzona z innej przyczyny. Następnie postanowieniem z dnia 15 września 2021 roku ww. Sąd w sprawie o sygn. (...) oddalił zażalenie komornika (akta (...): skarga – k. 4; postanowienie z 24.06.2020 – k. 17; postanowienie z 15.09.2021 – k. 45).

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o akta sprawy egzekucyjnej o sygn. (...) oraz o akta sprawy toczącej się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie o sygn. (...) Powyższe było wystarczające do dokonania ww. ustaleń.

Sąd zważył co następuje.

Powództwo podlegało oddaleniu jako niezasadne.

Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez wydanie orzeczenia niezgodnego z prawem uregulowana jest w art. 417¹ §2 k.c. Zgodnie z art. 767⁴ §3 k.p.c., w sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje. Oznacza to, że to w ramach niniejszego postępowania Sąd dokonuje oceny, czy kwestionowane orzeczenie jest niezgodne z prawem i nie jest konieczne uzyskanie jakiegokolwiek prejudykatu w tym zakresie.

W doktrynie zgodnie przyjmuje się, że niedopuszczalna jest taka wykładnia art. 417¹ §2, która godzi w niezawisłość sędziowską. W konsekwencji za niezgodne z prawem i powodujące obowiązek odszkodowawczy Skarbu Państwa można uznawać tylko takie orzeczenia, które zostały wydane wskutek rażąco błędnej wykładni prawa materialnego albo na których treść miały wpływ szczególnie poważne naruszenia procedury. Jeżeli sąd oparł swoje orzeczenie na jednym z dopuszczalnych wariantów wykładni prawa, a następnie orzeczenie to zostało zmienione lub uchylone wskutek przyjęcia przez sąd II instancji lub Sąd Najwyższy innego modelu wykładni, orzeczenie takie jest zgodne z prawem i konkluzji tej nie zmienia decyzja sądu wyższego (G. Karaszewski [w:] Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, LEX/el. 2023, art. 417(1)).

Z treści pozwu wynika, że powód domaga się odszkodowania z tytułu wydania orzeczenia niezgodnego z prawem, na skutek którego doznał on szkody majątkowej, a zatem roszczenie to należy rozpatrywać na gruncie art. 417¹ §2 k.p.c. Orzeczeniem tym było prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 24 czerwca 2020 roku w przedmiocie skargi na czynności komornika, na skutek którego powód – jako komornik – został pozbawiony opłaty egzekucyjnej w dochodzonej w ramach powództwa kwocie. Istotą sporu jest tutaj kwestia zdefiniowania, czym jest niecelowe wszczęcie egzekucji w rozumieniu art. 30 u.k.k., a także – biorąc pod uwagę poprzedni reżim prawny – w rozumieniu art. 49 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1309 z późn. zm.). Powód uznał, że skoro śmierć dłużnika nastąpiła przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego, to owo wszczęcie należy traktować jako oczywiście niecelowe, a zatem

opłata egzekucyjna przysługuje komornikowi w wysokości 10% egzekwowanego świadczenia (w myśl art. 30 u.k.k.) i taką też opłatę zasądził od wierzyciela.

W doktrynie przyjmuje się, że celowość egzekucji oznacza, że bez jej przeprowadzenia wierzyciel nie uzyskałby należnego świadczenia. Przeprowadzenie egzekucji jest niecelowe, jeżeli wierzyciel uzyskał już świadczenie określone w tytule wykonawczym, np. w wyniku dobrowolnego spełnienia przez dłużnika albo wyegzekwowania w innym postępowaniu. Niecelowa jest także egzekucja wszczęta dla ściągnięcia świadczenia niewymagalnego. Niecelowe przeprowadzenie egzekucji zachodzi także w wielu wypadkach, w których postępowanie egzekucyjne polega umorzeniu z przyczyn leżących po stronie wierzyciela (np. art. 823, 824 § 1 pkt 1 i 2 oraz art. 825 pkt 3 i 4 k.p.c.). W wypadkach zaś określonych w art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. niecelowość egzekucji zachodzi, jeżeli wierzyciel wiedział o przesłankach umorzenia postępowania egzekucyjnego w momencie jego wszczęcia, np. kiedy na podstawie wyników poprzedniego postępowania egzekucyjnego albo z innych źródeł wierzyciel wiedział, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów. Niecelowość egzekucji występuje też na przykład wtedy, jeżeli wierzyciel wiedział, że zachodzą przesłanki pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności albo że tytuł ten został już pozbawiony wykonalności (zob. I. Kunicki, Komentarz do art. 770 KPC [w:] Kodeks postępowania cywilnego. T. III. Komentarz. Art. 730–1088 red. Piasecki, Warszawa 2015, wyd. 6, Legalis).

Nad ww. kwestią pochylił się Sąd Najwyższy w uchwale z 17.12.2010 r. w sprawie III CZP 93/10 (OSNC 2011, nr 7-8, poz. 80), odpowiadając na zagadnienia prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Sieradzu: „1. Czy za niecelowe w rozumieniu art. 49 ust. 4 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm.) jest wszczęcie przez wierzyciela postępowania egzekucyjnego w stosunku do nieżyjącego dłużnika; 2. jeżeli tak, to jaką opłatę egzekucyjną w świetle art. 49 ust. 4 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji powinien pobrać komornik od wierzyciela wszczynającego postępowanie egzekucyjne w stosunku do nieżyjącego dłużnika?” SN wówczas stwierdził, że: „Przepis art. 49 ust. 4 w związku z ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm.) w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 112, poz. 769) nie stanowi podstawy pobrania przez komornika opłaty egzekucyjnej od wierzyciela w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego ze względu na brak zdolności sądowej dłużnika (art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c.), który istniał już w chwili złożenia wniosku egzekucyjnego.” Jak wskazano w uzasadnieniu uchwały, „w języku polskim "niecelowy" to taki, który nie prowadzi do celu, nie jest przydatny, nie daje efektów, daremny, zbędny. (...) Wierzyciel jest zwolniony z ponoszenia opłaty stosunkowej, jeśli po złożeniu wniosku o wszczęcie egzekucji okaże się, że dłużnik nie ma zdolności sądowej, a taka sytuacja ma miejsce wtedy, gdy dłużnik zmarł przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego.”

Stanowisko Sądu Najwyższego w tym przedmiocie uległo zmianie za sprawą uchwały z 21.01.2022 r. wydanej w sprawie III CZP 37/22 (OSNC-ZD 2023, nr 2, poz. 16). Zgodnie z jej tezą, złożenie przez wierzyciela wniosku egzekucyjnego przeciwko zmarłemu dłużnikowi stanowi oczywiście niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 30 u.k.k. Jednocześnie w uzasadnieniu uchwały wskazano, że: „pojęcie niecelowości wszczęcia lub prowadzenia egzekucji nie zostało przez ustawodawcę zdefiniowane. Jest ono używane w aktach prawnych dotyczących postępowania cywilnego, w tym postępowania egzekucyjnego, od wielu lat, co pozwala na wniosek, iż powściągliwość ustawodawcy przed jednoznacznym określeniem tego pojęcia jest zamierzona. Naprowadza to na wniosek, że precyzyjna ocena celowości wszczęcia lub prowadzenia egzekucji dokonywana może być wyłącznie w okolicznościach konkretnej sprawy, w których staje się możliwe rozważenie, czy prowadzenie egzekucji było konieczne i przydatne do osiągnięcia celu w postaci zaspokojenia wierzyciela. (...) Wykładnia językowa pojęcia "oczywista niecelowość" nie pozwala w sposób przesądzający rozstrzygnąć, czy ustawodawca miał w tym przypadku na uwadze obiektywnie zachodzące przesłanki niecelowości postępowania egzekucyjnego istniejące w chwili złożenia wniosku egzekucyjnego, czy też uwzględnił elementy subiektywnego nastawienia wierzyciela, który, korzystając z uprawnienia procesowego, w istocie nadużywa go.”

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy uznać, że istota sporu przedstawiona przez powoda z pewnością nie wynika z rażąco błędnej wykładni prawa materialnego. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w

Warszawie, wydając dane rozstrzygnięcie w przedmiocie opłaty egzekucyjnej w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z uwagi na śmierć dłużnika, która nastąpiła jeszcze przed wszczęciem postępowania, niewątpliwie skorzystał jedynie z określonego wariantu wykładni prawa (podzielając pogląd SN wyrażony w uchwale z 17.12.2010 r. w tym zakresie, że w takim wypadku opłaty stosunkowej od wierzyciela nie pobiera się), a fakt, iż w późniejszym okresie – i już po uprawomocnieniu się kwestionowanego orzeczenia – została wydana kolejna uchwała Sądu Najwyższego (przy czym nie jest to uchwała w składzie 7 sędziów), która rozstrzygnęła dany problem prawny w sposób odmienny od kwestionowanego orzeczenia, nie świadczy o tym, że takie orzeczenie – w myśl ww. poglądu wyrażonego przez G. K., który Sąd podziela – jest niezgodne z prawem. Przeciwnie, stanowi ono wyraz tylko jednego z możliwych modeli wykładni danego przepisu (czy też samego pojęcia – w tym wypadku „oczywistej niecelowości” wszczęcia egzekucji), na co zresztą zwrócił uwagę sam Sąd Najwyższy w uchwale w sprawie III CZP 37/22, na której powód oparł swoją argumentację, zaznaczając, że pojęcie niecelowości wszczęcia egzekucji nie zostało przez ustawodawcę zdefiniowane, a precyzyjna ocena celowości wszczęcia egzekucji dokonywana może być wyłącznie w okolicznościach konkretnej sprawy. Skoro zatem w tym przypadku nie można mówić o rażącym, oczywistym naruszeniu prawa, a tym samym o niezgodności z prawem kwestionowanego orzeczenia w świetle art. 417¹ §2 k.c., to dalsze rozważania w przedmiocie zdarzenia, szkody oraz ew. związku przyczynowego stają się bezprzedmiotowe, a powództwo jako bezzasadne podlega oddaleniu w całości, o czym Sąd orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

W przedmiocie kosztów procesu (punkt II wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 98§1, §1¹ i §3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. uznając, że strona powodowa przegrała proces w całości, a zatem powinna ponieść całość poniesionych przez pozwanego kosztów, na które składają się koszty zastępstwa procesowego strony reprezentowanej przez Prokuratorę Generalną Rzeczypospolitej Polskiej w wysokości 9 000 zł (zgodnie ze stosowanym odpowiednio w myśl ww. przepisów §2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie).